

ALS má vera við í eini heildarloysn

Í gjárkvøldið varð skipað fyri almennum pallborðsfundi í Vestmanna við luttøku av umboðum úr flestu av teimum politisku flokkunum. Evnið á fundinum var arbeiðsloysið: hvat kann verða gjørt fyri at bjarga ALS og annars at bota um umstøðurnar hjá teimum mongu, sum ganga arbeiðsleys og sum við verandi gongd - fara at fáa minni og minni í arbeiðsloysisstuðuli fyri síðani at detta heilt úr skipanini.

NEYVAN er tað nakar spurningur, sum er so akuttur og álvarsligur at víðgera nú sum júst arbeiðsloysið og ALS. Í Føroyum eru nærur 4000 arbeiðsleys. Arbeiðsloysisskipanin orkar ikki longur at fæða - um tað kann kallast so - hesi mongu fólkin. Partarnir á arbeiðsmarknaðinum og politikararnir eru ósamdir um, hvat skal gerast og meðan ráðaloyssið og vónloysið ræður gerast tey arbeiðsleysu fátækari fyri hvønn dag. Tess longur tey hava verið í skipanini tess dapprari sær støða teirra út. Tey, sum herfyri finga nakrar túsend krónur útgjaldnar við hvørra útgjalding, eru nú niðri á nøkrum fáum hundrad krónum, tá skattur er farin frá, og tað sigur seg sjálv, at hetta kann eingin liva av.

UTTAN mun til hvat tey ymsu meina er

rættast at gera, so kunnu vit ikki lata eyguni aftur fyri tí sannroynd, at mong av teimum arbeiðsleysu hava ikki fyri klæði, býli ella mat. Nú verða so mong teirra tvingað inn undir forsorgarskipanina, men tað hon gevur er heldur ikki til at liva av. Vit kunnu bara ímynda okkum støðuna hjá teimum, sum hava stóra sethúsaskuld og nógv børn í húsi og har antin annað ella bæði foreldrin eru arbeiðsleys. Hvussu teir ymsu partarnir enn bjarga ALS so er tað kortini ein sannroynd, at ein bjarging nú í evstu stund bert er at meta sum lapparir, tí útgjaldið hjá mongum er so mikið lítið, at tað ger hvørki frá ella til.

TAÐ er lættari sagt enn gjørt at loysa hetta málið. Landsstýrið heldur ikki, at tað er rætt at skjóta almennar pengar inn í skipanina og hevur landsstýrismaðurin á ókinum fleiri ferðir víst á, at verandi skipan er tann besta í løtuni og koma fleiri hendur í arbeiði, so loysir málið seg sjálv. Spurningurin í dag er tann, hvat tey arbeiðsleysu skulu fyrir taka sær, nú útgjaldingin minnk og verður útsett! Um somu tíð sum tosað verður um at koyra hesi fólk inn undir forsorgarskipanina verður tosað um, at forsorgarskipanin fer ikki at klára eitt økt trýst.

DANSKI búskarfrøðingurin Lise Lyck sigur við Sosialin leygardagin, at støðan hjá teimum arbeiðsleysu er so mikið álvarslig, at landið má taka um endan. Hon heldur fyri, at ber hetta ikki til

orsakað av avtaluni við danir, so mugu føroyingar fara aftur til Keypmannahavnar og greiða dønum frá broyttu og akuttu støðuni.

BÍÐAÐ hevur verið eftir einum útspæli frá landsstýrinum nú í eina tíð, og áhugavert verður at frætta, hvat tað gongur út uppá. Í gjárkvøldið var sum sagt fundur um málið í Vestmanna. Um landsstýrismaðurin tá fór at avdúka nakað um landsstýrisins ætlanir var ikki greitt, tá blaðið fór til prentingar seinna partin í gjár. Tað stendur tó púra greitt, at okkurt má henda. Tað vil vera ein vanlukka um ALS bráðliga stegðar upp. Hvat er alternativt?

ØLL eru vit samd um, at tað finnasta ongar lættar loysnir hvørki í hesum ella øðrum málum. Men ein ella onnur loysn má so finnast. Hesa seinastu tíðina hevur annars verið nógv tosað um heilarloysn, og tað er greitt, at fyri at bota um støðuna hjá bæði ALS og samfelagnum annars, so er ikki nokk bara at spræna almenna pengar í skipanina. Tvingandi neyðugt er, at bankarnir eisini vísa størri vilja til at sanera skuld, og at landsstýrið um somu tíð gera álvara av "lyftinum" um at lækka skattin aftur. Bólturin liggur í hondunum á landsstýrismanninum hevur verið sagt nú í eina tíð, tá tosað verður um framtíðina hjá ALS. Men so einfalt er tað neyvan. Bólturin liggur so sanniliga eisini í hondunum á fíggjarmálaráðharranum, sum nú eigur at

vísa í verki - og ikki bert í orðum - at skatturin fer at lækka aftur og at bankarnir fara harvið fara at vísa størri vilja at sanera ella hvat teir nú kunnu finna upp á.

ALT bendir tí í løtuni á, at tað ber ikki til at víðgera ALS og tey arbeiðsleysu fyri seg. Talan er um stórmál, sum øll so ella so hanga saman og mugu verða loysn í eini heild heldur enn at brikkarnir - sum nú - bara verða fluttir aftur og fram. Tí má ein pallborðsfundur um ALS eisini nema við aðrar tættir í samfelagnum so sum sethúsaskuld, sanering og skattatryst. Í Tinganesi er meira neyðugt enn nakrantíð, at høgja hond veit, hvat hvat vinstra ger, tvs. at fíggjarmálaráðharrin og almennamálaráðharrin ganga í lag og fremja heildarloysnir. Tess skjótari tað ber til at finna heildarloysnir, har bæði tað privata og tað almenna samvirka, tess størri møguleika hava vit fyri at kunna bjarga teimum arbeiðsleysu og ikki minst: at steðga teirri hótandi burturflýtingini úr Føroyum í onnur lond. Bjarging av ALS snýr seg tí um so nógv annað eisini, og ikki minst at fáa fólk at stöðast í hesum landi og vera við til at fáa gongd á aftur onkursvegna. Tað hvílir stór ábyrgd á landsstýrinum í hesum døgum. Lise Lyck eftirlýsti meiri virkisfýsni frá landsins myndugleikum. Komandi tíð fer at vísa, um bæði landsstýrið og tingið annars megna at liva upp til tað.

SOSIALURIN

Sethúsafelagið við landsstýrið:

Munagott útspæl nú beinanvegin

-fyri at bjarga teimum ringast stæddu

Landsfelagið fyri Sethúsaeigarar í Føroyum varð stovnað á fundi í Norðurlandahúsinum hin 15. febr. 1994 við hesum endamáli.

a) arbeiða fyri sethúsaeigarum, soleiðis at teir eftir førirni kunnu røkja sínar fíggjarligu skyldur.

b) virka fyri at fólk, ið hava mist húsin, kunnu fáa serkøna hjálp, so hesi aftur kunnu fáa fótur undir egið borð.

c) umboða limirnar mótevís almennum myndugleikum, peningastovnum og øðrum.

Í nevnd felagsins vórðu hesi vald: Súsanna Dam, Sofus Hansen, Hilmar Gaardbo, Johannes Dam Hansen, Magni Fles, Áki Bertholdsen og Annvør Petersen, eykalimir Kjartan Madsen og Regin Jóanesarson.

Á fundi í gjár skipaði nevndin seg soleiðis: Formaður Súsanna Dam, næstformaður Sofus Hansen, kassameistari Hilmar Gaardbo.

Adressa felagsins er: Postbox nr. 3280, 110 Tórshavn.

Nevndin fer beinanvegin undir at stovnaseta eina skrivstovu. Fyrsta er at fáa

skrasett limir felagsins og uppkrevja limagjaldið, tí uttan pening gerst onki. Aðalfundurin setti limagjaldið til kr. 100 um árið. Á teimum fundum, ið hildnir vórðu kring landið aðrenn felagið varð stovnað, teknaðu nógv fólk seg sum stuðlar, og verða tey skásætt sum limir, um tey ikki innan 14 dagar hava boðað frá, at tey ikki vilja gerast limir.

Avgjørt varð at senda hjálagda mótmæli til landsins myndugleikar, av tí at tað er átrókandi neyðugt, at okkurt munagott útspæl kemur haðani beinanvegin, fyri at bjarga teimum ringast

stæddu.
Vinarlig heilsan

Landsfelagið fyri
sethúsaeigarar

Mótmæli

Síðani 6. okt. 1992 hava myndugleikar landsins týggjað sær sum tey ómælandi, so at bert tey sterkastu koma undan.

Tað hevur ongantíð, fer ongantíð, at verða tekin um menniskjaliga styrki at misrøkta tær skyldur, ein hevur áttikið sær.

Ein sera vanvirðilig støða, ikki bert fyri myndugleikarar sjálvar, men fyri okkum øll, at vit lata um okkum ganga, at nøkur liva undir ósmiliga vánaligum korum, ið einans verða ásett eftir hvussu tilvildin lagaði inntøkomøguleikarnar.

Orsakað av skilaleysum oyðslu fóru bankarnir á húsagang. Føroya Landsstýri hevur tí skuldarbundið alla tjóðina, til at »bjarga peningakervinum«, og læt samstundis øll tilverurættindi okkara upp í hendurnar á hesum sama peningakervi.

Myndugleikarnir eru greiðir yvir, at tey mest grundleggjandi mannarættindi hvønn dag verða brotin, og eru tí samsekrir.

Slíka framferð ganga vit ikki undir longur og krevja munagott tiltøk sett í verk nú, fyri at steðga yvirganginum frá peningakervinum. Einans so dygg tiltøk, at Føroyar aftur gerast eitt upplýst fólkaraði, verða góðtíkin.

Alt annað er so vanærligt, at vit ikki lata tað um okkum fara.

Tórshavn, 18. februar 1994
Landsfelagið fyri sethúsaeigarar

Amnesty International

Skrivstovan í Vágsbotni er opin mánadag, týsdag og friggjadag kl. 10-16. Tlf. 15816.